

Rautatiealan **SÄÄNTELYELIN**

Satamien palvelupaikan kuvausten valvonta

Mertti Anttila, Aleksi Kukkarinen

Sidosryhmätilaisuus 23.4.2024

Palvelupaikkoja koskeva sääntely

- Komission täytäntöönpanoasetus palvelupaikkojen ja rautatieliikenteeseen liittyvien palvelujen käyttöoikeudesta (EU) 2017/2177,
ns. palvelupaikka-asetus
- Pääosin raideliikennelain palveluja ja niistä perittäviä maksuja koskevan **18 luvun säännökset**
- Rautatiemarkkinadirektiivin 2012/34/EU **II liitteen kohdat 2 - 4**

Taustaa satamien palvelupaikan kuvausten valvonnalle

- Raideliikennelain muutoksen (1.2.2021) jälkeen satamaraiteet ovat markkinasääntelyssä palvelupaikkoja.
- Muilta osin satamissa olevat palvelupaikat, esim. tavaraliikenneterminaalit, pysyvät ennallaan.
- Sataman pitäjät ovat palvelupaikan ylläpitäjiä, joiden on julkaistava palvelupaikan kuvaus
- Tarjottava palvelu on satamaraiteiden käyttö (rataverkolla liikennöinti), joka on rautatiemarkkina-direktiivin

II liitteen 2g-alakohdan peruspalvelu

Satamien palvelupaikan kuvausten valvonta (1)

- Satamien palvelupaikan kuvausten julkaisemisen valvonta vuonna 2022
 - Palvelupaikan ylläpitäjiä (sataman pitäjiä) yhteensä 18.
 - Sääntelyelin julkaisi 1.3.2022 ohjeen satamien palvelupaikan kuvausten laatimisesta.
 - Kaikki satamat julkaisivat palvelupaikan kuvauksen.

Satamien palvelupaikan kuvausten valvonta (2)

- Palvelupaikan kuvausten sisällön valvonta v. 2023 –
- Julkaistuissa kuvauksissa havaittiin useampia puutteellisia kokonaisuuksia:
 - *tarjottavan palvelun laji,*
 - *menettelyt palvelun hakemiseksi,*
 - *menettelyt ristiriitatilanteiden hoitamiseksi sekä*
 - *palvelua koskevat maksut.*
- Sääntelyelin laati satamakohtaiset räätälöidyt ohjeistuskirjeet keväällä 2023, jonka jälkeen kaikki satamat päivittivät kuvauksiaan.

Satamien palvelupaikan kuvausten valvonta (3)

- Kuvausten päivittämisen jälkeen havaittiin edelleen täydennystarpeita:
 - *tarjottavien palvelujen yksilöinti*
 - > *tavaraliikenneterminaalit julkaisevat omat palvelupaikan kuvaukset*
 - *päivittäisen liikennöinnin menettelyjen tarkentaminen*
 - *ensisijaisuusperusteet koordinoitiprosessissa*
 - > *sanamuodon "jo myönnetyt käyttöoikeudet" selkeyttäminen*
 - *palvelua koskeva hinnoittelu*
 - > *maksut liittyvät laajasti palvelun hakemiseen, ei pelkästään rautatieyritykseen*
 - > *muita täydennystarpeita (käydään läpi esityksen seuraavilla sivuilla)*
- > Sääntelyelin kävi kaikkien satamien kanssa kahdenväliset neuvontatilaisuudet 22.3.2024 mennessä, joiden pohjalta kuvauksia on päivitetty.

Palvelupaikan kuvausten tilanne 22.4.2024

- Hinnoittelutietoineen päivitettyt kuvaukset julkaistu:
 - Hanko, Joensuu, Kemi, Loviisa, Naantali, Pietarsaari, Pori, Raahe, Turku, Uusikaupunki, Kvarken Ports Vaasa
- Päivitetty palvelupaikan kuvaus vielä julkaisematta:
 - Oulu, Rauma
- Hinnoittelutiedoissa epäselvyyttä:
 - HaminaKotka, Helsinki, Kaskinen, Kokkola, Lpr Mustola

KERTAUSTA: Maksu satamaraiteiden käytöstä

Tämänhetkinen valvonnan vaihe

- ✓ Menossa olevassa julkaisuvalvonnassa katsotaan vain sitä, että maksu on julkaistu siten kuin palvelupaikka-asetus edellyttää. Tässä vaiheessa ei selvitetä maksujen lainmukaisuutta.
- ✓ Palvelupaikan kuvauksessa on ilmoitettava euromääräinen maksu raiteiden käytöstä (nimeltään palvelupaikkamaksu, ei ratamaksu).
- ✓ Maksu on ilmoitettava, vaikka joku muu kuin rautatieyrittäjä maksaisi radankäytön. Maksajana voi esimerkiksi olla tavaranomistaja, jolloin se on myös palvelun hakija.
- ✓ Tarkoituksena ei ole keksiä uutta ylimääräistä maksua eikä siis lisätä maksutaakkaa, vaan eritellä raiteiden käytön maksu. Tälle erittelylle on perusteena omalta osaltaan sekin, että raideliikenneläissa säädetään erikseen seuraavaa: palvelupaikan ylläpitäjällä tulee olla käytössään menetelmät ja säännöt, joiden perusteella kustannukset kohdennetaan ja kirjataan palvelupaikoittain.

Mahdollinen myöhempi valvonta

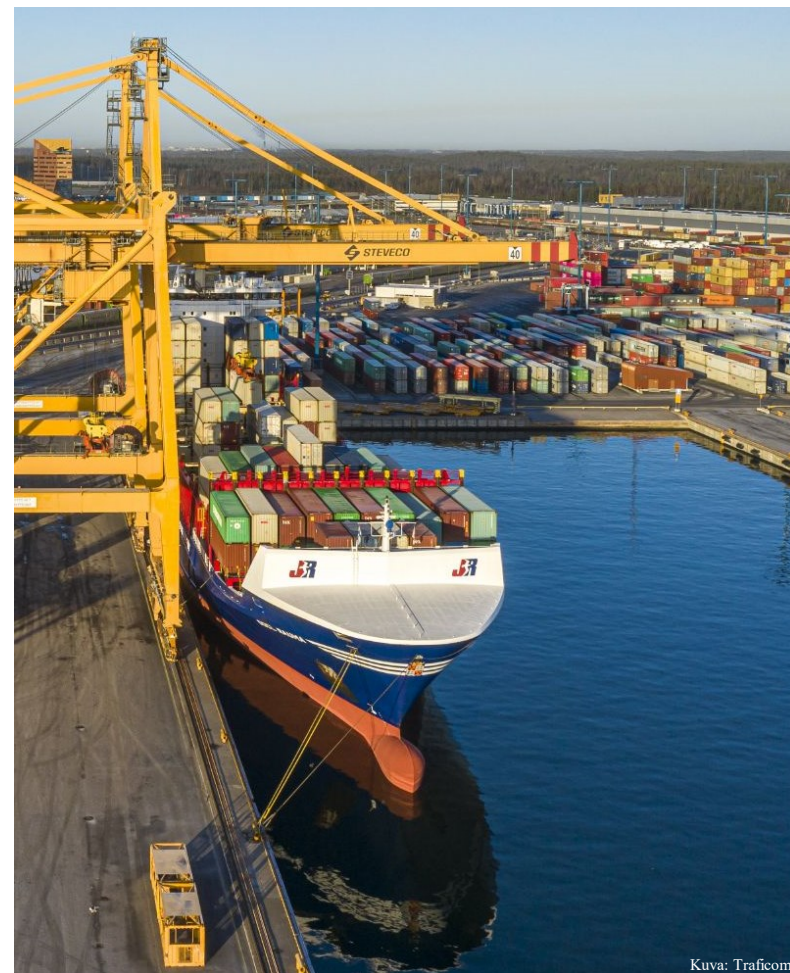
- ✓ Maksun kohtuullisuus: enintään raiteista aiheutuneet kustannukset + kohtuullinen tuotto.
- ✓ Maksun tasapuolisuus: tulee olla tasapuolinen kaikkia palvelujen hakijoita kohtaan.
- ✓ Palvelupaikan ylläpitäjän eli sataman pitäjän on tarvittaessa näytettävä, että maksu on kustannukset huomioon ottaen kohtuullinen ja syrjimätön.
- ✓ Näyttövelvollisuus on palvelupaikan ylläpitäjällä, joten hinnoittelun ja kustannusten suhteesta on pidettävä kirjaa.
- ✓ Mikäli maksu raiteiden käytöstä muuttuu, on huolehdittava siitä, että julkaistuna on aina ajantasainen kuvauksen versio.

KERTAUSTA: Mahdolliset alennukset

1. Mikäli alennuksia myönnetään, vähintään objektiiviset alennusperiaatteet on esitettävä kuvauksessa.
2. Objektiivisena alennusperiaatteena voi olla esimerkiksi tavaran volyymi.
3. Alennusperiaatteiden on oltava kaikille samat.
4. Palvelupaikka-asetus edellyttää alennusperiaatteiden esittämisen siinä laajuudessa tai sillä yksityiskohtaisuuden tasolla, että mahdolliset liikesalaisuustiedot eivät paljastu.

Maksutietojen julkaisemiseen liittyvät haasteet – Esimerkkejä jäljelle jääneistä avoimista tapauksista

1. Satamaraiteiden käytöstä perittävää palvelupaikkamaksua ei ole julkaistu.
2. Maksuksi on ilmoitettu 0 € tai hyvin lähellä nollaa oleva luku.
3. Maksun ilmoitetaan löytyvän erillisestä hinnastosta, joka tulee pyytää erikseen palvelupaikan ylläpitäjältä.

Jatkotoimenpiteet maksuja koskevissa avoimissa tapauksissa

Neuvontaa annettu, palvelupaikan kuvauksen päivittäminen on kesken:

- Toimija päivittää kuvauksen viipymättä lain vaatimusten mukaiseksi.
- Sääntelyelin seuraa tilanteen edistymistä ja reagoi tarvittaessa.

Neuvontaa annettu, mutta kuvauksen maksuosioista on jouduttu aloittamaan oma-aloitteinen selvitys:

- Kuultuaan toimijaa sääntelyelin antaa asiassa velvoittavan, verkkosivuillaan julkaistavan hallintopäätöksen, jonka noudattamisen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko.
- Asiassa voidaan päästä myös neuvotteluratkaisuun (= euromääräisen maksun julkaiseminen nopealla aikataululla), jolloin asia päätetään ilman hallintopäätöstä.

Tähänastiset oma-aloitteiset selvitykset palvelupaikan kuvauksen maksuosioista

Kaksi oma-aloitteista selvitystä päätyneet neuvottelutulokseen vuoden alussa:

- Alussa sääntelyelin pyysi selvitykset kummaltakin toimijalta.
- Molemmat toimijat ehdottivat neuvotteluratkaisuksi sen, että he julkaisevat viipymättä päivitetyt palvelupaikan kuvauksensa, joihin on lisätty euromääräiset palvelupaikkamaksut satamaraiteiden käytöstä.
- Sääntelyelin hyväksyi neuvotteluratkaisut, ja palvelupaikan kuvausten päivitysten jälkeen päätti oma-aloitteiset selvitykset ilman hallintopäätöstä.

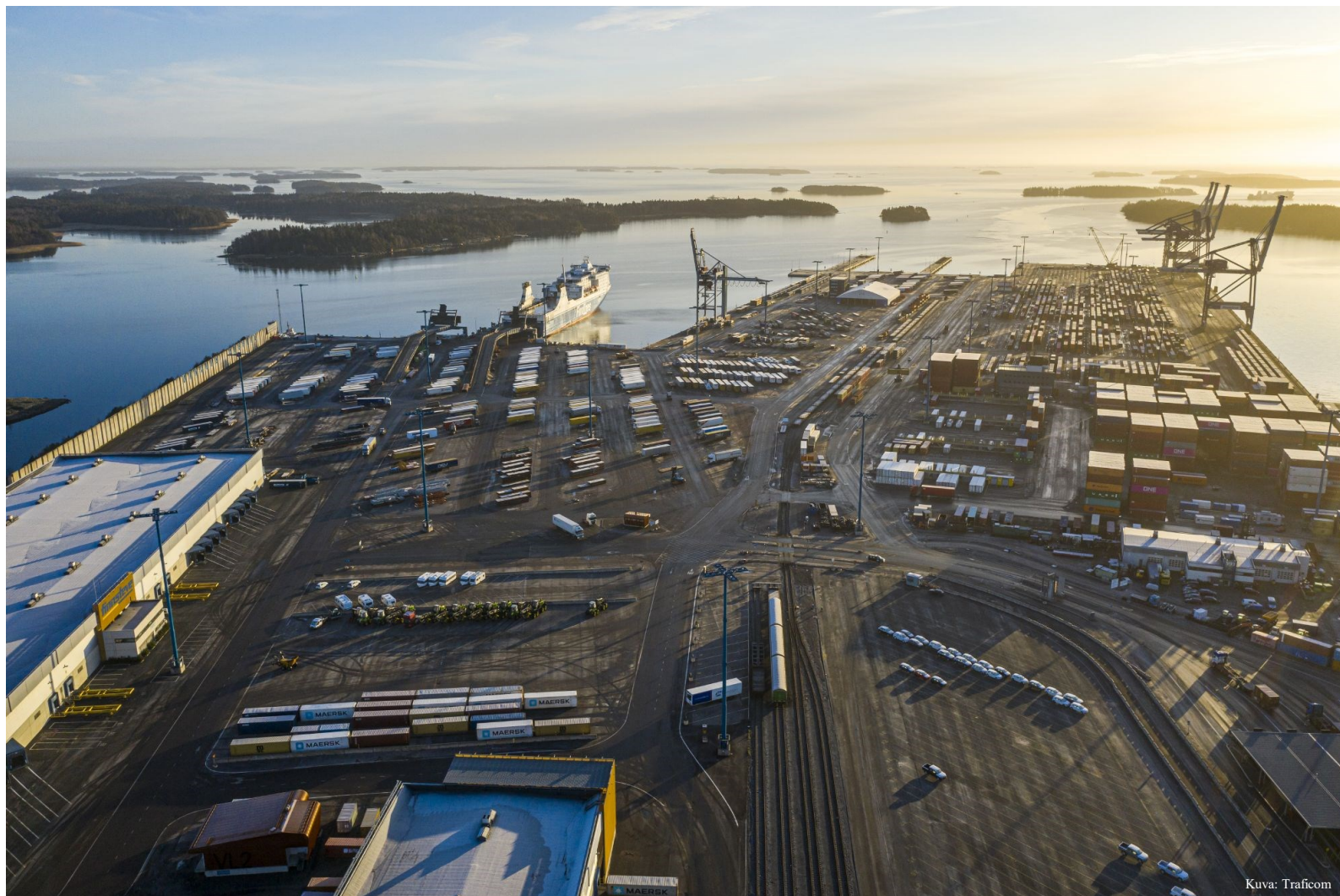
Yksi oma-aloitteinen selvitys aloitettu ja toinen käynnistymässä:

- Yhden toimijan osalta oma-aloitteinen selvitys on selvityspyyntö-vaiheessa.
- Yhden toimijan osalta oma-aloitteista selvitystä ollaan parhaillaan käynnistämässä.

Lisätietoja

- [Ohje satamien palvelupaikan kuvauksen laatimisesta](#)
- Lisätietoja ja ohjeistusta saa rautatiealan sääntelyelimeltä
- railregulator@traficom.fi
- Mertti Anttila, p. 029 534 6813
Aleksi Kukkarinen, p. 029 534 5247
- etunimi.sukunimi@traficom.fi

Kiitos!

Kuva: Traficom